

Kansan Radioliitto ry
Hämeentie 32
00530 Helsinki
p. 0504685332

PUHEENVUORO

16.9.2016

Yhteisöradioita syytä tukea viestintädemokratian ja toiminnallisen mediakasvatuksen kanavana

Esa Ylikoski, puheenjohtaja, Kansan Radioliitto ry, 16.9.2016
Valtioneuvoston demokratiaverkoston seminaari- ja kuulemistilaisuudessa demokratiapoliittisen toimintaohjelman valmisteluun

Mediakentässä on valtamedian, mielipidelehtien ja sosiaalisen median lisäksi muutamia yhteisö- ja kansalaisradioita. Niillä on alueelliset toimiluvat. Yhteisöradio perustuu kansalaisjärjestöjen ja -ryhmien itsensä tekemille ohjelmille. Tämä "median kolmas sektori" toimii pääasiassa vapaaehtoisten ohjelmantekijöiden voimin. Eri ohjelmien sisältö ja muoto vaihtelee niin puheen kuin musiikinkin osalta. Radioon tehtyjä ohjelmia voidaan jakaa myös netissä, mutta radiossa samanaikaisen kuuntelun mahdollisuus on suurempi.

Yhteisöradioilla on tärkeä tehtävä sekä viestintädemokratian että toiminnallisen mediakasvatuksen edistäjänä. Lahiradiolla Helsingissä ja Radio Robin Hoodilla Turussa on merkittävä osuus myös maahanmuuttajien kotoutumisessa. Omakielisiä ohjelmia on kymmenellä kielellä.

Toiminta on yleishyödyllistä, sosiaalisia hyötyjä tuottavaa. Yhteisömediatoiminta voimaannuttaa syrjäytymisriskissä olevia väestöryhmiä omaehtoiseen toimintaan, opettaa tiedonhankinta-, IT-, vuorovaikutus- ja haastattelutaitoja, viestintätekniiikkaa ja mediakritiikkiä. Se antaa yhteisön tekijöille ja yhteisöille omia ohjelmia omilla kielillä, omilla puhetoivoilla sekä kolmannen sektorin julkista palvelua niille, joita julkinen palvelu ei palvele.

Yhteisöradioille ominaisia sosiaalisia ja ilmaisuvapautteen liittyviä ulottuvuuksia ei hoideta ketjuuntuneessa ja ylikansallistuneessa kaupallisessa mediassa eikä Yleisradiossakaan. Yhteisömedia tavoittaa ja aktivoi ryhmiä ja yhteisöjä, joita kaupallinen tai valtiollinen media eivät tavoita. Toisin kuin sosiaalisessa mediassa, somessa, yhteisöradioissa on kuitenkin vastaava päätoimittaja, joka valvoo toiminnan lainmukaisuutta ja säädyllisyyttä.

Yhteisöradiot toimivat Suomessa hyvin niukoin taloudellisin resurssein, koska julkinen perusrahoitus puuttuu toisin kuin monissa EU-maissa, joissa ei-kaupallisten yhteisöradioiden erityinen luonne on tunnustettu lainsäädännössä ja valtioiden tukipolitiikassa. Esimerkiksi Ranskassa toimii noin 600 vapaata yhteisöradiota, jotka saavat tukea kansallisesta viestinnän tukirahastosta. Saksan liittotasavallassa on olemassa säännöllinen yhteisömedian taloudellinen tuki, samoin Englannissa ja Itävallassa. Myös muissa pohjoismaissa Tanskassa, Ruotsissa ja

Norjassa valtiot tukevat yhteisö- ja närradioita merkittävästi. (www.amarc.org)

Euroopan parlamentti on päätöslauselmassaan "Kansalaismedia Euroopassa" (2008/2011(INI)) tukenut viestinnän monimuotoisuuden kehittämistä ja "pyytää komissiota ja jäsenvaltioita takaamaan tiedotusvälineiden moniarvoisuuden ja varmistamaan, että tiedotusvälineet säilyvät kaikissa jäsenmaissa vapaina ja monimuotoisina". Päätöslauselmassa Euroopan parlamentti kannustaa jäsenmaita tunnustamaan kansalaismedian erityisen asema lainsäädännössä, toimilupaehtoisissa ja taajuuksien turvaamisessa sekä tukemaan taloudellisesti kansalaismedian toimintaa.

Myös Suomen eduskunnan liikenne ja viestintävaliokunta on pitänyt tärkeänä ottaa viestintäpolitiikassa huomioon ei-kaupallisten, muun muassa erilaisia väestöryhmiä palvelevien yhteisöradioiden toimintamahdollisuudet.

Yhteisö- ja kansalaisradiot

- 1) edistävät vertaistoiminnan pohjalta eri väestöryhmien yhdenvertaista osallistumista ja uusia osallistumistapoja antamalla äänen sekä ohjelmien tekijöille että haastateltaville, mikä vastaa tulevaisuuden demokratian haasteisiin
- 2) tukevat kunta- ja alueellista demokratiaa rakennuudistuksessa, sillä yhtäältä paikallisradion kuuluvuusalue ylittää hallinnolliset kuntarajat ja toisaalta ohjelmia voidaan tehdä kaupunginosakohtaisesti lähidemokratiaa tukien.
- 3) voivat ohjelmatoiminnallaan antaa panoksensa avoimen hallinnon ja säädösvalmistelun kuulemisen kehittämiseen ja vuorovaikutteisen valmistelun lisäämiseen
- 4) edistävät järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytyksiä monipuolistamalla edullisesti niiden viestintää ja purkavat osallistumisen esteitä,
- 5) kehittävät toiminnallisella mediakasvatuksella samalla demokratiakasvatusta osallistavalla asia-aiheiden käsittelyllä
- 6) parantavat vapaana ja samalla vastuullisena mediana yhteiskunnallista keskusteluilmapiiriä.

Yhteisö- ja kansalaisradiotoimintaa 29 vuotta harjoittaneena Kansan Radioliitto ry esittää demokratiaa vahvistavan toiminnan kehittämiseksi, että

1. Yhteisöradioiden/kansalaismedian erityinen asema yleishyödyllisenä toimintana tunnustetaan toimilupalainsäädännössä. Yhteisöradiot voidaan katsoa julkisen palvelun toiminnaksi eikä medialiiketoiminnaksi.
2. Yhteisöradioille/kansalaismedialle luodaan pysyvät tukimuodot, joiden avulla turvataan toiminnalle välttämättömät perusresurssit ja tekninen infrastruktuuri. Rahoitus on mahdollista hoitaa yleisradioveron kautta.
3. Yhteisöradioille turvataan jatkossa lähetystaajuudet riippumatta siitä, onko lähetys- ja vastaanottotekniikka analoginen vai digitaalinen.
4. Yhteisöradiot vapautetaan musiikin tekijänoikeusmaksuista tai säädetään toiminnan yleishyödyllisyyden perusteella kohtuullinen vuotuinen kertakorvaus.

Esa Ylikoski
puheenjohtaja, Kansan Radioliitto ry
p. 0504685332
esa.k.ylikoski@gmail.com